

TELEBISTAGINTZA PUBLIKOA, ETB ETA ZERBITZU PUBLIKOAZ

JOSU AMEZAGA

EDORTA ARANA

Hego Euskal Herrian bezala Estatu espainiarreko beste hainbat tokitan, telebista piztu eta ikus daitezkeen kanaletatik gutxienez hiru publikoak dira (zentralak eta autonomikoak, eta, beste maila batean, udal-TBak) eta beste hiru pribatuak. Televisión Española onena bezain bakarra zen sasoietatik, telebista autonomikoak eta pribatuak ikusi ahal izan arteko bidea ez da edonolakoa. Izan ere, kontrol instituzionaleko kanalak zerbitzu publikoa zirela aldarrikatetik, negozio bila ari direnen telebista pribatuekin lehian jartzera pasa gara, duela urte gutxiko oreka hankaz gora jarritz.

Panorama honetan kokatzen da euskal telebistagintza publikoa ere. Gorpuzketa nazionala (lurraldetasuna, hizkuntza,

kultura, informaziobide propioak, etab.) beharrezkoa zuen herrialdearen zuzeneko tresna paregabea zelakoan jarri zen martxan ETB. Telebista pribatuei zazpi urteko aurrea hartu bazien ere, azken hauek martxan jarri eta sortu zuten zorabiotik libratu behar zuten dago, oraindik ere. Zerbitzu publikoaren birdefinizioa, interes ekonomiko eta sozialen arteko eztabaida, epe labur zein luzeko etekinen balantza eta oreka mediatiko nahiz linguistikoaren arazoak eztabaidagai daude, berriro.

Estatu espainiarreko telebistagintzaren azken urteei begirada bat ematean, hiru dira, gure ustez, gogoratzeko moduko datak: 1956, 1983 eta 1990. Lehen biek telebistagintza publikoaren bi mugarri nagusienak markatzen dituzte, eta hirugarrenak kanal pribatuen sorrera markatzen du.

TELEBISTA-KANAL BAKARRETIK AUTONOMIKOETARA

Francok agintean eman zituen urteetatik erdiak TVE martxan jarri eta geroakoak izan ziren. Europako beste hainbat estatutan bezala espainiarrean ere, telebistagintza botere politikoaren esku zegoen. Estatu desberdinek monopolioan zerbiltzen telebista, bigarren gerra mundialaren ostean, beharrezkoa sentitzen zuten eraikuntza nazionala eta barne-koherentzia eta, aldi berean, sistema politikoaren ideieria zabaltzeko asmoz. Estatu espainiarraren kasuan diktaduraren publizitazio-tresna paregabea izan zen Televisión Española.

1956tik 1983ra TVE monopolioa, zentralismoa eta dirigismoaren adierazgarri garbia izan zen.

Legez, monopolioz, berari bakarrik zegokion zerbitzu publikotzat jotzen zen telebista emisioak aideratzea. Estatuaren aurrekontuez gain publizitatearen bidez eskuratzen zituen TVEk martxan aritzeko dirutzarrak.

Madriletik abiatzen zen errepetigailu-sare erradialaz baliatuz, emisio zentralizatu eta bakarra zegoen martxan jarrita. Telebista ikusi gura zuen orok aukera gehiagorik eduki ez, eta hartzailegoa beste inoiz ezagutu ez zuen mailara heldu eta bertan mantentzen zen.

Gainera, diktadurak iraun zuen bitartean eta gero ere, agintearen menpe egon da telebistagintzaren kontrola. Zalantzarik gabe, geroxeago aipatuko dugun bezala, handia da telebistari atxekitzen zaion garrantzi eta eragingarritasun soziala. Beraz, hain boteretsutzat jotzen zen/den hedabidea izanik, akuilupean eduki beharra sentitu izan dute lehengo eta oraingo botere-taldeek zein instituzioek.

Beraz, hasiera-hasieratik, monopolioz aginte politikoaren esku zegoen *zerbitzu publikotzat* hartua izan da telebista. Espainiar Konstituzioak aldarrikatzen duen «autonomien estatua» ren eta hauen gauzatzea zekarten Gernikakoa bezalako estatutuen bidez, instituzio zentralak zuten monopolioa malgutu egin zen 1983an. Urte horren lehen egunean jarri zen martxan Euskal Telebista eta berehalaxe etorri ziren Katalunia, Galizia, Valentzia, Andaluzia eta Madrilako telebista autonomikoak ere.

TVE instituzio zentralen esku geratzen zen bitartean, autonomia desberdinetako gobernuetan lagatzen ziren telebista-kanal autonomikoak. Monopolioaren deszentralizazioaren eskuetik, Televisión Española bere audientziak kanal autonomikoe-kin banatu beharrean aurkitzen da, eta modu berean publizitatearen bidezko diru sarrerak.

Aipatu ditugun datetatik hirugarrenean gertatu zen Estatu espainiarreko telebistagintzan eman den beste aldaketa garrantzitsu bat: kudeaketa pribatua zuten kanalak martxan jartzea.

TELEBISTA PRIBATUEN ERAGINAK

1990ean, zerbitzu publikotzat hartua izan zena esplotazio pribatua ere edukitzera pasatu zen. Europako beste estatu batzuetan bezala, 70eko hamarkadan hasi eta 80koan bereziki gertatu zen joerari jarraiki, Estatu espainiarreko telebistagintzari pribatizazioaren atea ireki zitzaizkion. Jarrera liberalzaleek p redikamentu handia zuten urte horietan, argudiatuz telebista-kanal gehiago edukitzea eta adierazpen askatasuna parekoak zirela. Aldi berean, hainbat egunkariren eta irratiren jabegoa esku instituzionaletatik pribatutara pasatu izanak (*Medios de*

Comunicación del Movimiento izenekoen salmenta dela medio) telebistagintzaren pribatizazioa justifikatzen zuen. Multimedia talde boteretsuek eta *intelingentsia*-ren partaide askok ez zioten zentzurik ikusten bestelako hedabideak pribatizatu eta telebista publikotasunaren eremuan mantentzeari. telebista-kanalen jabegoan aurpegi berriak ikustea iritzi-aniztasunaren berma zela argudiatu zuten.

Publizitateari dagokionez gainera, telebista urre-mehatz ten-tagarriegia zen. TVEk eskuratzen zuen hartzailego erraldoia eta iragarkien bidezko fakturazioa handiegia ziren, esku bakarretan lagatzeko, nahiz eta publikoak izan hauek. Talde multimedia, finantziario eta politikoei interes berezia zuten telebistagintzaren bidez ere beraien eragina sendotzeko. Interes horren adierazpen grafikoa da gaur egun telebista pribatuetan kapital finantziarioak duen presentzia: Antena 3, Tele 5 eta Canal Plus elkarrekin harturik, banketxe ezberdinek kapitalaren % 44a kontrolatzen dute, zuzenean kasu batzuetan eta zeharka besteetan¹.

telebista-kanal pribatuak emititzen hasi zirela bost urte bete dira. Denbora gutxian, Hego Euskal Herrian, TVE eta ETB ikusi ahal izateaz gain Canal Plus, Tele 5 eta Antena 3 aukeratu ahal izatera pasa gara. Tele-pantaila eskaintza ugariagoaren atzetik izan diren aldaketak aipatuko ditugu segidan.

Lehenik eta behin, telebistagintzaren historian hasiera-hasieratik botere politiko-ekonomikoei telebista kontrolatu nahi izanaren joera mantendu da. Hori bai, kontrolean, bakarrik instituzioak egotetik, bestelako presio-taldeen partehartzea onartzera jo da.

Telebistagintza pribatuak oinarri gisa zuen legeak bestelakorik ahalbidetzen bazuen ere, emisio bakar eta zentralizatuaren bideari jarraitu zaio. Elebakartasuna (Kataluniarako hainbat programen salbuespenaz) eta homogeneitate kulturalaren eredia nagusi da Madrildik emititzen duten telebista-kate pribatuetan.

TB pribatuak martxan jarri zirenetik emisio-ordu kopurua biderkatu egin da baina ez du horrek edukinean aniztasuna ekarri. Izan ere, filmeei eta telesailei dedikaturiko programen multzoa puztu egin da nabarmen azken urte hauetan, %40tik

gora jarriz albistegiak %10ean dauden bitartean. Antzerako produktuak eskaintzen dituzten supermerkatuak dirudite telebista-kateak. Programazioaren inguruan izan diren aldaketak, TB pribatuen etorreraz bat izanik, kate guztietan gauzatu dira, hala publikoetan nola komertzialetan. Besteak beste, programazioaren espektakularizazioa eta programa jeneroen arteko mugak ezabatzea. Audientziak erakarri eta mantentzarazteko estrategia desberdinak programa guztietara heldu dira: eguneromititzen diren saioak (serializazioa), fideltasuna areagotzeko trikimailuak (lehiaketa eta sariak) eta ikus-entzunezko efektu elektronikoen erabilera neurrigabea, besteak beste. Programazio-parrila, gero eta gehiago, ikuskizun hutsa bilakatu da non albistegiak, *reallity show*-ak, lehiaketak, fikzioa eta mahainguruak antzerakoagoak baitira. Telebista monitorea zirko elektronikoa izatera pasa da, non iritzia eta informazioa, edukina eta publizitatea, gertaera eta fikzioaren arteko mugak bereizten nahiko lana baita.

Telebista-kate pribatuen etorreraz bat ezagutu diren aldaketen artean nola ez, hartzailegoaren banaketa eta zatikaketa gertatu da. Aukera gehiago edukirik, ikusle-kopurua kanal desberdinen artean barreiatzen da. Gainera, ardu-eskaintza eta programa ezberdinen edukinen arabera hartzailegoa zati-tu egin da.

Aipaturiko zatikaketa horren ondorio zuzenena publizitateko fakturazioa da. Iragarleek, diru gehiago inbertitu beharra dute lehengo jende kopuruetera heltzeko eta gainera, telebista-kanal desberdinetan dirua jarri. Publizitatearen dirutzarrak lehen TVEra heltzen ziren modura orain beste kanal batzuetara ere iristen dira. Etekin ekonomikoaren atzetik ari diren telebista-kanal pribatuen eraginez, publizitatea dibertsifikatu egin da. Iragarki-formak ugartu egin dira. Lehen espotak ziren iragarki-forma bakarrak. Orain azpitolaketak, babesletzak, mikroprogramak, aipamenak, sponsorizazioak eta *bartering*-ak azaldu dira, besteak beste. Programaren edukina eta publizitatea bereiztezinak izaterainoko puntura heldu gara, ia.

Aipatu ditugunak borobilduz, telebista pribatuaren eragina, epe laburrean etekina lortu gura duten enpresen filosofian

gorpuztu da. Telebista-kanal desberdinek ahalik eta ikusentzule gehien lortzeko jarreran murgildu dira, horretarako egin behar reko guztiak ekiteko prest daudelarik. Errentagarritasun ekonomiko hutsaren parametroetan (ikus-entzule gehien saltzeko duen TB-ak publizitate gehiago eskuratuko du) programazioa arras komertzialdu, homogeneizatu eta pobretu egin da. Etekin ekonomikoaren eta telebistari atxeki izan zaion zerbitzu publikoaren arteko lehia pil-pilean dago.

Zurrumbilo honetan, Hego Euskal Herriaren telebidezko panorama ez da oso desberdina. Telebista-uhinei mugak jartzea zaila den bezala, *epe laburreko etekinaren* jarrera ere heldu da gure lurraldera. Hartzaile-kopuru handiena lortzea helburu bakarra dutenekin norgehiagoka, euskal telebistagintzara *berehalako errentabilitatearen* harra iritsi da, goreneko despatxoetara gainera. Madrildik datorren telebista-eskaintza neutralizatu gurak galtzaile paperean jartzen du ETB: jatorrizko helburuak betetzen ez direlako batetik, eta beti merkatu txikiagoan mugituko delako, bestetik. Gainera, Euskal Telebistak dituen bi kanalen arteko lehiak (enpresa berekoak izan arren merkatuan aurkariak baitira) bi fronte ditu: barrukoa (aurrekontu eta ekipamenduzkoa) eta kanpokoa (entzulegoa mugatua da eta dauden kanalen artean banatuko da). Egoera honetan gainera, euskarazko telebistagintza desorekatuta ageri da erabat. Etekin ekonomikoa (hartzailegoa, publizitatea...) eta hizkuntz ekologia ez doaz bat Euskal Herriaren kasuan.

ZERBITZU PUBLIKOAREN INGURUKOAK

Honek guztiak zerbitzu publikoaren kontzeptuaz galdetzerara garamatza. Telebista pribatuaren eta telebista publikoaren arteko ezberdintasun handi bat bakoitzaren helburuei dagokie. Lehenengoak, beste edozein enpresak bezalaxe, etekin ekonomikoa bilatzen du, horretarako bide ezberdinak izan ditzakeelarik: publizitatearen salmenta, harpidetza-saria, ekoiztutako produktuen salmenta, etab. Modu batera zein bestera finantzatzen delarik, telebista pribatuak ikus-entzule kopurua du

errentagarritasunaren iturburu. Publizitatetik bizi den telebista, iragarritako produktua eros dezaketenak erakartzen saiatuko da. Harpidetza-saria finantzabide duena berriz, harpidedun gehiago lortzen ahaleginduko da. Baina guztiok dute helmuga bera: ahalik eta jende gehiago erakartzea beren telebista-saiotara.

Telebista publikoak —administrazioaren eskuduntzako telebistak, alegia— bestelako helburuak ditu ordea: zerbitzu publikoa betetzea. Hots, telebista publikoak *lehenik* lortu behar duena ez da ahalik eta hartzaile-kopuru handiena, beste zer bait baizik. Esan nahi ote du honek zerbitzu publikoa eta ikusle-kopuru handia kontrajarriak direla? Ez horixe! Nekez jar daiteke zalantzan bere eginbeharra betetzen duen telebista publiko batek zenbat eta ikusle gehiago lortu, hainbat eta eraginkorragoa izango dela. Baina, Joan Mari Torrealdaik dioen bezala, zerbitzu publikoa eta hartzaile-kopurua ez dira beti ere derrigor ondo moldatzen². Zerbitzu publikotzat zer jotzen den, horren araberako garrantzia eman beharko dio telebista publikoak ikus-entzule kopuruari.

Kasu honetan, zerbitzu publikoaren honako definizio hau erabilenezake: «*Una actividad considerada de interés general por una colectividad y como tal reconocida por el Estado. Dicha actividad de interés general no puede abandonarse a la iniciativa privada y al puro juego de las leyes de mercado, y por tanto el Estado asume directamente su responsabilidad y su control*»³.

Begi bistakoa da zerbitzu publikotzat jo daitezkeen ekimen askok ihes egiten diotela definizio honi, gizarteak bai baina Estatuak aintzat hartzen ez baititu. Hala ere, ETBren kasuan administrazio autonomikoak hala jotzen du. 1992an Kultura Sailak Gasteizko Parlamentuan aurkezturiko txostenak hamar urte lehenagoko legeak zioena berresten du: «*El primer rasgo distintivo de Euskal Telebista es su propia naturaleza, su configuración como servicio público para todos los ciudadanos (...) Una televisión diferente del modelo privado, donde las tendencias principales no obliguen a enfatizar el entretenimiento y la evasión del espectador, que no busque sólo una rentabilidad*

*ecónomica supeditada a estrategias comerciales ajenas y que trate de evitar, a través del producto ofrecido, la homogeneización e indiferenciación cultural de las sociedades, es decir, la subcultura de masas*⁴.

Ildo honetatik, EITB sortu zuen legeak beronen helburu nagusiak zehazten zituen: batetik, euskararen normalkuntza; bestetik, sortu berria zen eremu autonomikoaren inguruan gizartea integratzea, horretarako informazioa eta partehartzea bultzatuz.

Esan gabe doa administrazioaren ikuspegitik ikusita helburuok *interés orokorrekoak* direla. Aldi berean, nabarmena da telebista pribatuek ez dietela helburuoi erantzuten. Beraz, ETB bete-betean sartzen da hemen zerbitzu publikoaz lehen-
txoago emaniko definizioan.

HARTZAILEGOAREKIKO KEZKA

Hedabideek hartzailegoarekin duten kezka ez da berria, masa-komunikazioaren ikerkuntzaren hasieratik dator. Hobe esanda, ikerkuntza estatubatuarraren hasieratik. Kezka honen garrantzia ikustarazteko, gogora dezagun gaur egun hainbeste erabiltzen den iritzi-inkestaren lehenengo sortzaileetakoek (Lazarsfeld, Gallup, etab.) hedabideen hartzailegoari buruzko lanetan eman zituztela beren urratsak, 30eko eta 40ko hamarkadetan zehar. Orduan ere nagusi ziren EEBBetan hedabide pribatuak, eta honek publizitatearen menpe jartzen zituen. Menpekotasun honek hartzailegoarekiko kezka bultzatu zituen hedabideok, eta horrek baldintzatu zuen ikerkuntza estatubatuarraren hasiera, administrazio politiko-militararren beharrekin batera.

Interes ekonomiko honi, lehenengo ikerketa haietan agertzen zirela planteamendu teorikoak ere gehitu behar dizkiogu. Hartzailea mezu pertsuasiboan bidez kontsumora bultzatu beharrrak, eta epe laburrerako eragina lortu nahiak, oso erabilgarri bihurtu zuten psikologia konduktista hedabideen eraginak aztertzeke garaian. Honekin batera, hedabideek eragindakotzat

gizabanako hartzailea jotzen zen bereziki, bigarren maila baiten geratuz masa-komunikazioak gizartean eragiten dituen ondorioak. Ikuspegi hau indartu baino ez zuten egin *masa gizarteari* buruzko teoria nagusiek: hauen arabera *gizabanakoen metaketa* hutsa baino ez zen *masa*. Gizarte tradizionalaren gainbeherak harreman komunitarioen haustura ekarri zuelakoan, gizarte modernoan gizabanakoa isolaturik ikusten zen. Isolatutako gizabanako hori zen hedabide modernoan menpe ikusten zena.

Aipagarria da, era berean, EEBBetan planteamendu hauek nagusitzen ziren bitartean, Mendebaldeko Europan beste nonbaitetik jotzen zuela hedabideekiko gogoetak. Hartzailegoaren neurketari baino, gizartean eragindako ondorioei arreta handiagoa jartzen zitzaion hemen. Eta, hain zuzen ere, bi azpikontinenteen arteko ezberdintasunetako bat honako hau zen: EEBBetan ez bezala, Europako ikus-entzunezko hedabideak (irratia lehenengo eta telebista geroago) estatuen eskuduntza-koak izan direla hasieratik, azken hamar-hamabost urteotako pribatizazio uhina etorri artean.

HARTZAILEGOA BAI, BAINA ZERTARAKO?

Zerbitzu publikoa, definitu den legez, ez zaio gizabanako bakoitzari zuzentzen, gizarteari baizik. Egia da gizartean eragin nahi dena eragiteko banako hartzaileengandik igaro beharra dagoela. Baina *igaro* horrek *zeharkatu* nahi du esan, ez bertan gelditu bidaiari amaiera emanda. Alegia, gizartea gizabanako metaketa hutsa ez baita, lortu nahi diren helburuak lortzeko gizartean nola eragin hausnartu behar du telebista publiko batek. Eta horretarako kontuan hartzeko datuetako bat baino ez da neurketa koantitatiboa; inolaz ez datu bakarra, ez eta nagusia ere. Soziolinguistikak ederki asko erakutsi duenez, hizkuntza baten egoeraz ezer gutxi esaten digu zenbat hiztun duen jakiteak. Datu interesgarriagoa da, ordea, gizarteko zein funtzio betetzen den hizkuntza horretaz, eta zein ez. Berdin gertatzen da hedabide publikoaren emaitzak ebaluatu behar ditugunean: hartzaileen kopuru hutsak ezer gutxi esaten

digu euskararen normalkuntzarako edota nazio-eraikuntzarako bidean eginiko aurrerapenaz. Adibidez: *Euskaldunon Egunkaria*-k Euskal Herriari ematen diona neurtzeko irakurle-kopurua erabiliko bagenu, apenas ezer aportatzen ez diola esango genuke: ia hiru milioiren artean 12.000 pertsonak erosten dute; irakurri, Euskal Herriko populazioaren % 99ak (bai, lau-ogeita hemeretziak) ez omen du irakurtzen. Baina egunkari honek euskaldungoaren kohesioari, hizkuntzaren normalkuntzari, gizarteko subjektuen eraikuntzari, edota beste inon elkar aurkitzen ez duten joera politiko ezberdinen arteko topaketari orain arte egindako mesedeak, ordea, zenbakiotan ikusten ez diren datuak dira. Sozialki, ordea, garrantzi handiko gertaerak.

ZER EMATEN DIO ETBK EUSKAL GIZARTEARI?

Ondorio gisa, gogoeta egin dezakegu ETBk gaur egun euskal gizarteari ematen dionaz. Euskarazko kateak, berez, zerbitzu publiko bat betetzen duenik ezin ukatu: bizi dugun egoera diglosikoan erdarak hartua zuen eremu batera sartzen da. Hasteko zerbait bada, eta garrantzitsua, euskaldunok euskaraz bizi ahal izateko urrats bat gehiago. Urrats horren luzera, ordea, ETB 1ek gauzatzen duen politikaren arabera izango da: umeei edo kirolzaleei bakarrik zuzentzen bazaie, erren geratuko da; informazioa, zinema edo beste edozein jenero erdarazko katearen esku uzten baditu, eremu horiek geratuko zaizkio irabazteke euskarari; joera politiko bat edo beste zentsuratzen badu, nekez lortuko du euskaldunen arteko topagune bihurtzea. Bestalde, euskarazko telebistak berebiziko garrantzia izan dezake —eta onartu beharra dago jadanik baduela zenbait kasutan— euskararen corpusaren normalkuntzan, euskaldungoaren elkar topaketarako, edota kultur nortasuna sendotzeko, besteak beste. Eta, bereziki, oraindik euskarak irabazteke dituen eremu demografiko handiak erakartzeko, baldin eta ETB 1 kalitatezko telebista bihurtzen bada eta horrekin euskara bera prestigiatzen badu. Euskara gizarteko prestigioaren gainurretara igota, gizarteko dinamikak berak hedatuko du espa-

rru guztietara. Honek ez du esan nahi elite batentzako telebista egin behar denik, euskaraz oso gauza txukunak —eta merkatuko dialektikaren menpeko telebistek egiten dituztenak baino askoz txukunagoak— egin daitezkeela erakutsi behar dela baizik. Alegia, ETBk lehen-lehenik bere eginbeharra betetzeari begiratu behar diola, eta *gero* hartzaile-kopuruari. Horrekin batera, behingoz gauza bat argi utzi beharra dago: ETB 1 ez da, norbaitek inoiz esan bezala, «milioi erdi lagunentzako telebista», Euskal Herri osorako telebista baizik.

Jakina, hau diogunean arazoa sortzen da: nondik atera kalitatezko telebista egiteko baliabideak? Honek zerikusi handia du ETB 2ren paperarekin. Kate honen kasua euskarazkoare n arras ezberdina da, betetzen duen zerbitzu publikoari dagokionez. ETB 1ek euskarazkoa izateagatik berez nolabaiteko zerbitzu publikoa betetzen duela esan dugun moduan, ETB 2ak, gaztelaraz aritze soilagatik, erdararen nagusitasuna birsortzen du. Euskarazko kateak beste inork ematen ez dien zerbait eskaintzen die Euskal Herriko populazioari eta euskal gizarteari: euskarazko telebista. Gaztelarazkoak, ordea, gainerako telebistek —pribatu zein estatalek— eskaintzen duten gauza bera eskaintzen du kasu askotan. Arrazoimenaren erabilerarekin eta are bestearerikiko errespetua hedatzearekin zerikusirik ez duten saio istilutsuek, euskal kultura edota euskal nortasun kolektiboa bultzatzetik milaka kilometrora dauden ikuskizunek, eta antzekoek, zein zerbitzu publiko betetzen dute? Jende baten aisia asetzea izan liteke, baina esana dugu hori ez dela ETBri dagokion zerbitzua, dagoeneko beste askok betetzen baitu. Diru iturri izatea? Bere baliabide propioez (publizitatea eta salmentak) aumekontuaren % 13a baino estaltzen ez duen telebista batentzat ez dirudi nahikoa arrazoi. Are gutxiago, jorkaera horrekin euskarazko telebistak bete beharko lituzkeen helburuak oztopatzen badira —eta halaxe gertatzen da, ETB 2ak benetako zerbitzu publikoa bete lezakeen kateari baliabideak jaten dizkionean, edota bere edukinek hizkuntz eta kultur diglosia birsortzen dituztenean—.

Gure iritziz, hartara, zerbitzu publikoaren definizioak ETBren bi kateen izateko arrazoiaren eta bakoitzaren zereginen inguru-

ko eztabaidara eraman beharko gintuzke. Era berean —eta hau ETBren zereginak gainditu eta Hego Euskal Herriko administrazioari dagokion arloa da— zebitzu publikoaren kontzeptuaren aplikazioari ere heldu beharko litzaioke: noiz hasiko da beste telebista publikoa (TVE) eremu honetan dagokion funtzioa betetzen? Areago: ez ote dute bertoko administrazioek ezer esan behar telebista pribatuen jarduerari buruz? Alferrikakoa gerta daiteke administrazioaren eskuduntzako telebistek zerbitzu publikoaren alde egiten duten lana, telebista pribatuek aurkako joerak nagusitzen badituzte. Hor merkatu librearen legeekin egiten dugu topo; hala ere, zereginik badagoela uste dugu. Egon ere, Europar Batasunaren eraikuntzarekin hain arduratsu agertzen diren botere publikoak azkar asko konturatu ziren arazo horretaz: «*Kultur eredu bakarra orokortzea desastrea litzateke. Erregimen totalistek azkenean lortu ez dutena, diruaren legeek lortuko ote dute, indar teknikoek laguntzaz? Izpirituaren emariak ezin dira merkantzia huts gisa hartu.*» Esaldia François Mitterrand-ena da (*Le Monde*, 1993ko ekaina), eta GATTen inguruko negoziaketan barnean plazaratua dago. Horrela, kultur produktuak munduko merkatu libretik kanpo uztea lortu zuten. Argudio sakon honek zentzua izan badu *kultura europarra* babesteko, ez ote du are zentzu handiagoa euskal kulturaren normalkuntzan? Europar Batasuneko botereguneek telebistari nola edo halako mugak eta kuotak —produkzio motari zein publizitateari dagokionez, etab.— ezartzeko ahalmena badute, euskal administrazioak ere ahalmen bera beharko luke, bertan diharduten telebista guztiei ere hizkuntz eta bestelako kuotak ezarri ahal izateko. Honek, esan bezala, ETBri buruzko debatea gainditzen du; baina berau egiten denean albora utzi ezin daitekeen gaia da.

1. Ikus FUNDESCO (1995): *Comunicación Social* 1994. Tendencias. Fundesco, Madrid (29. orr.). Era berean, estatuko zein nazioarteko talde multimediek eta bestelako taldeek telebistagintzan zein bestelako hedabideetan duten presentzia ikusteko, iturri berberera jo dezake irakurleak.

2. TORREALDAI, J. M. (1993): *ETB eta euskara, Jaktin*, 75. zkia., Martxoa-Apirila, 151-159 (158. orr.).

3. TREMBLAY, Gaetan (1988): *La noción de servicio público*, *Telos*, 14. zkia, Uztaila-Abuztua (57. orr.).

4. KULTURA SAILA (1992): *Euskal Telebista. Txostena*. Eusko Legebiltzarrean aurkezturiko eztabaida txostena. Gasteiz, Ekaina (4-5. orr.).